

Hűség – Kihez? Mihez?

Tanár / Diák segédlet

Bevezetés (1. dia)

Ha a hűség fogalmát kutatjuk, és bepötyögjük a Google keresőben széles spektrumú meghatározási skálára bukkanunk.

A számos idézet és fogalmi meghatározás közül talán Böjte Csaba szavai foglalják össze a legjobban a Hűség – Kihez? Mihez? c. digitális tananyagunk tartalmát.

„Boldog az az ember, aki csak az után vágyakozik, ami az övé, mert a hűség biztonságot, bizalmat és teljességet ad.”

Kezdjünk is hozzá a hűség fogalmának boncolgatásához ...

Hűség körülírása (2. dia)

A hűség – latinul fidelitas – mint erkölcsi erény, a kitartás társerénye, mely készségessé tesz arra, hogy minden körülmények között megmaradjunk a jóban. Elsősorban a legfőbb érték, Isten, majd a haza, a személy (házastárs), a hivatás, feladat vagy más érték iránt kötelez ragaszkodásra. Hűséges cselekedetnek számít az ígéret megtartása, az igazmondás, az isteni törvény tisztelete. A hűség az emberi kapcsolatok minden szintjén alapfeltétel.

A hűség az embert fegyelmezetté és összeszedetté teszi, megakadályozza, hogy szétszóródjon hangulatai és érzelmi hullámzásai között. Ez jóval több, mint köteleességteljesítés: a hűség az önként és teljes szabadsággal vállalt kötelekben való megmaradás és a szeretet állandó megújítása. Magában foglalja a nyitottságot, a másik ember elfogadását hibáival együtt.

A hűség a szövetséges viszonyon belül a kötelező vagy elvárt magatartás a másik fél (rokon, barát, vendég, hozzátartozó, főnök, beosztott, munkatárs) irányában. A lojalitás az, amit egy közösségen belül a legkülönbözőbb élethelyzetben a közösség tagjainak egymással szemben bizonyítaniuk kell. Ebben az összefüggésben az, aki egy közösségen belül eleget tesz a reá háruló kötelezettségnek: hűséges.

Kihez? Mihez? – Magamhoz (elveimhez), Családomhoz (házastárshoz), Szülőházámhoz (3. dia)

A hűség valamennyi aspektusát (az adott keretek között) nincs lehetőségem bemutatni, ezért a tőlem jól megszokott módon csupán csemegézek a különböző perspektívákból.

Amikor időutazásba kezdek (általában a 6. osztályosokkal) a legszívesebben a középkorban szeretek „időzni” ...

A lovagkorban az egyéni élet etikáját, a társadalom (hatalom) rendje és az egyházi rend fogta egységes keretbe. Volt egy tiszta lovagmodell, aki az erények összességével rendelkezett, akit a lovagirodalom, a különböző káték, „kódexek” közvetítettek követendő példaként.

A lovagerények sorában legelső helyen - soha meg nem kérdőjelezve, s szerte Európában - a fidelitas, azaz a hűség, még konkrétabban a vazallusi hűség állt. Hűség az uralkodóhoz, általában a dominushoz, hűség a csoporthoz, a közösséghez, hűség a nőhöz, magasztosabb szférába emelkedve: hűség Istenhez. Aki hűtlen áruló, a Júdások és a Brutusok, a legsúlyosabb jogi szankciókkal sújtanak, mellesleg pedig a poklok legmélyére vettetnek - sugallják a káték. Értéksorban a második, bár az erénycsalád különböző összetevőinek kialakulási sorrendjében a legősibbnak számító erény a virtus, a vitézség. Ebben hősi, katonai erények, a férfias tulajdonságok összegződnek: a bátorság, a katonai hozzáértés, az „inkább meghalni, mint hátrálni” helytállás, mindehhez férfias külső, az atlétaalkat. A virtusnak érzelmi hátteret a hírnév és dicsőség vágya biztosít, amelyeknek természetesen megvan a gyakorlati hozadéka is, hiszen társadalmi kiemelkedéssel, anyagi és hatalmi előnyhöz jutással jár együtt. Aki pedig egyszer hőstetteivel hírnevet szerzett, arra törekszik, hogy ezt az utódok is ünnepeelve hirdessék, és büszkén viseli a virtus hitelesítő jeleit, a sebhelyeket, melyek egy-egy bátor harci tett bizonyítékai.

Vajon léteznek modernkori „lovagok”? Aik hűségesek a közösséghez, és bátran küzdenek érte és az elveikért?

Az 1921. évi soproni népszavazás (4. dia)

Az én szemembe ilyen „modernkori lovag” minden soproni, aki közel száz éve a hűség és a bátorság erényével felvértezve küzdött azért, hogy magyar maradjon.

Az első világháborút lezáró, 1920. június 4-én aláírt trianoni békeszerződés Sopront és környékét a későbbi Burgenlanddal együtt Ausztriának ítélte. A magyar egységek 1921. augusztus 26-án kezdték meg a terület kiürítését, a benyomuló osztrák csapatokat azonban - főleg egyetemistákból álló - felkelők állították meg Pinkafőnél és Ágfalvánál, a harcokban az osztrákok három, a magyarok egy embert vesztek. A következő napokban Prónay Pál és Héjjas Iván vezetésével az Ausztriához csatolt területekre mintegy háromezer különítményes vonult be, akiknek Ostenburg Gyula, Sopron parancsnoka tevőlegesen, a magyar kormány hallgatólagos támogatást nyújtott.

A felkelők szeptember elején visszavertek egy újabb, immár nagyobb erővel végrehajtott osztrák támadást, a hónap végén Prónay Ausztriába is betört. 1921. október 4-én Felsőőrön „alkotmányozó gyűlés” kiáltotta ki a független Lajtabánságot, amelynek vezetője Prónay lett. A magyar kormány nem ismerte el az új „államot”, de arra sem volt hajlandó, hogy a csapatokat kivonja a térségből. A helyzet megoldására a két fél között olasz közvetítéssel Velencében kezdődtek tárgyalások. Az október 13-án létrejött megállapodás szerint a magyar fél kiüríti a területet, ezután nyolc nappal népszavazás dönt Sopron és a környező nyolc község (Fertőrákos, Ágfalva, Sopronbánfalva, Harka, Balf, Fertőboz, Kópháza és Nagycenk) hovatartozásáról. A kiürítést hátráltatta az október végi második királypuccs, amelyben a felkelők nagyobb része a visszatérni kívánó IV. Károlyt (1916-1918) támogatta. A puccs bukása után a kormány azonnal lefegyverezte a szabadcsapatokat, és a Lajtabánság is megszűnt létezni.

E közzjáték szerencsére nem veszélyeztette a velencei konferencián elért sikereket, így november 23-án kiadásra került a „játékszabályokat” lefektető – 12 pontból álló – Népszavazási Szabályzat. Ennek értelmében a hovatartozás kérdéséről azok a 20. életévüket betöltött állampolgárok szavazhattak, akik 1919. január 1-je előtt, vagy 1921. január 1-je óta az érintett területen állandó lakóhellyel rendelkeztek. A Szabályzat titkos voksolást írt elő, amit először, 1921. december 14-én Sopronban, majd két nappal később a környező 8 faluban (Fertőrákos, Ágfalva, Sopronbánfalva, Harka, Balf, Fertőboz, Kópháza és Nagycenk) bonyolítottak le.

A sorsdöntő népszavazás természetesen nem maradt mentes a visszaélésektől: az előkészületek során – a tiltások ellenére – mindkét fél erőteljes propagandatevékenységet folytatott, és a tisztességtelen előnyszerzés szándéka a választói jegyzékek elkészítése során is megmutatkozott. Ausztria emellett a Népszavazási Központi Bizottságból való kivonulással is igyekezett sabotálni az előkészületeket, később pedig – kedvezőtlen eredmény esetén – Sopron

erőszakos megszállását is tervbe vette, ennek ellenére a három napig tartó voksolás végül rendezett körülmények között zajlott le.

(5 . dia) A népszavazás napján – december 14-én, szerdán – a város lakossága már hajnalban talpon volt. A polgárok ünneplőbe öltözve istentiszteletre, onnan pedig szavazni mentek.

A szavazóhelyiségek a következők voltak: az orsolyiták Bauer-féle háza a Széchenyi tér és a Várkerület sarkán; a kereskedelmi iskola az akkori Kis utcában; a Polgári Fiúiskola a Halász utcában; az Iparos Tanonciskola a Fövényverem; az Irgalmas Nővérek rendháza a Fürdő utcában; az államrendőrség Ősz utcai épülete; az Evangélikus Tanítóképző és a Felső Leányiskola a Deák téren.

(6. dia) Voksolni reggel nyolc órától délután hat óráig lehetett. Aki Magyarországra szavazott, az a következőképpen járt el: bement a bizottság helyiségébe, ahol átadta a városi tanács aláírásával és a tábornoki bizottság francia körbélyegzőjével ellátott, november 25-i keltezésű szavazóigazolványát. Az elnöktől átvett egy kék színű (magyar) és egy narancssárga színű (osztrák) szavazócédulát a hozzá tartozó borítékokkal, majd belépett a kijelölt fülkébe. Ott az Ausztriát szimbolizáló, kettétépett és a Magyarországot jelképező, épen hagyott kék színű cédulát belehelyezte a borítékba. A leragasztott borítékot ezután a bizottság mellé beosztott antantiszt kezébe adta, aki azt – mindenki szeme láttára – beledobta az urnába. A szavazás befejeztével a ládákat gépszalaggal lezárták, valamint több helyen lepecsételték az antantmisszió bélyegzőjével. A népszavazás titkos volt.

(7. dia) Az eredményeket december 17-én, a Zrínyi Ilona Tiszti Leánynevelő Intézetben hirdették ki: a népszavazáson 15 304 fő / 15334 fő a Magyarországhoz, míg 8227 fő az Ausztriához való csatlakozás mellett döntött, így a Sopron környéki voksolás hazánk számára csodás győzelemmel – voltaképp az egyetlen tartós revíziós sikerrel – zárult. A diadalban kulcsszerepet játszott, hogy a város polgársága 72%-os arányban a magyar impérium mellett szavazott; ez azt jelenti, hogy a német anyanyelvű lakosság jelentős része is a maradást választotta.

Az MTI tudósítója 1921. december 18-án azt jelentette: „*a népszavazás eredménye a városban óriási örömet keltett. Az antant-városparancsnokság rendelete folytán szombaton délután 4 órától kezdve mindenféle csoportosulás, gyülekezés és fölvonulás tilos volt, de azért az utcán mégis nagy tömeg hullámozott.*” Sopront és környékét az antant képviselői hivatalosan

1922. január 1-jén adták át Magyarországnak, az antant csapatai 1922. január 5-én hagyták el a várost.

A nemzetgyűlés a népszavazás emlékét törvénybe iktatta, és Sopronnak a Civitas fidelissima (Leghűségesebb város) címet adományozta. Ez a cím, szalagdísz formájában a város barokk címerét is felékesítette.

1928-ban a nemzet „filléreiből” elkészült a Tűztorony bejáratát ékesítő Hűség kapu. Hungária csodálatos nőalakja maga köré gyűjti a hűségeseket: a város és környéke magyar, német és horvát népét. Kis puttók harsogják a szélbe: „...de szolgasorba nem hajolt, magyar maradt örökre...”

A vesztes második világháború elsodorta a hűség napját is. Az egypárti diktatúrában emlékezni sem volt tanácsos Sopron arany napjára.

A kormány 2001. december 14-én, az 1921-es népszavazás 80. évfordulóján döntött arról, hogy december 14-ét a hűség napjává nyilvánítja annak emlékére, hogy Sopron és környékének lakói kinyilvánították: Magyarország polgárai akarnak maradni. Ez volt az egyetlen alkalom, amikor a trianoni békeszerződést módosították. A diadalmas soproni népszavazás messze túlmutatott helyi jelentőségén. Arra volt példa a békediktátorok számára, hogy miként lehetett és kellett volna egyebütt is eljárniuk a magyar és más európai határok igazságos kijelölésében.

(8. dia) Számos újságcikk, emlékmű és megemlékezési ünnepség őrzi a soproniak hűségét önmagukhoz, szülőhazájukhoz és ezáltal állít követendő példát az utókor számára.

Én így tanítom ...

Készítette: Simonné Prezenszki Erzsébet levéltáros

Levéltár – pedagógiai digitális tananyag